

Volgens het boekje

TEKST MAARTEN MOLL
FOTO'S DINGENA MOL

De pijp van Mulisch en een kies van Reve lagen er al, in de bibliotheek op het Oosterdokseiland. Net als de ruim 25 kilometer aan boeken. Een verbouwing heeft OBA Oosterdok na 11 jaar echter meer opengemaakt. Wat gebeurt daar nu zoal op een doordeweekse dag?

H

Het grote samoeraizwaard is nog altijd niet gevonden. Ergens in de bibliotheek moet het liggen. Het is een van de mooie verhalen die aan OBA Oosterdok kleven. Dat er jaren geleden op de vierde etage een verwarde man met dat zwaard stond te zwaaien. De man werd door de politie afgevoerd, maar het wapen bleek, ook na een grote zoekactie, op mysterieuze manier te zijn verdwenen.

De twee mannen die deze morgen iets voor achten voor de openbare bibliotheek op het Oosterdokseiland wachten tot de deur opengaat, hebben daar, net als u, waarschijnlijk geen weet van.

En wist u van die man die weleens op het dak scharrelt? Directeur Martin Berendse ziet hem vanuit zijn werkkamer op de achtste etage. "Dat is de valkenier. Die komt twee keer per jaar met zijn valk de duiven hier wegjagen; die moeten natuurlijk niet onze gasten onder poepen."

OBA Oosterdok, de nieuwe naam van de centrale bibliotheek die in 2007 opening, is na een verbouwing klaar voor de toekomst. Zo gaat de bieb twee uur eerder open – soms stonden om tien uur al dertig, veertig mensen te popelen voor de deur –, de tijdschriftenhoek is aangepakt; vanaf de entree kijk je nu tot aan de rijdende treinen achter het gebouw.

De grootste verandering is dat alle mogelijke groepen mensen onderdak vinden. Van groepen van tien of minder tot groepen van maximaal 270 personen in de theaterzaal. In alle noordoosthoeken op de etages zijn twee kleine duozalen gebouwd, voor vergaderingen, colleges en cursussen van de Volksuniversiteit.

De bibliotheek is al lang niet meer een plek om alleen boeken te lenen. (Oooh, weet je nog, elke woensdagmiddag met een stapel *De Kameleons* weer naar huis...). Dat weet Berendse als geen ander. "Het

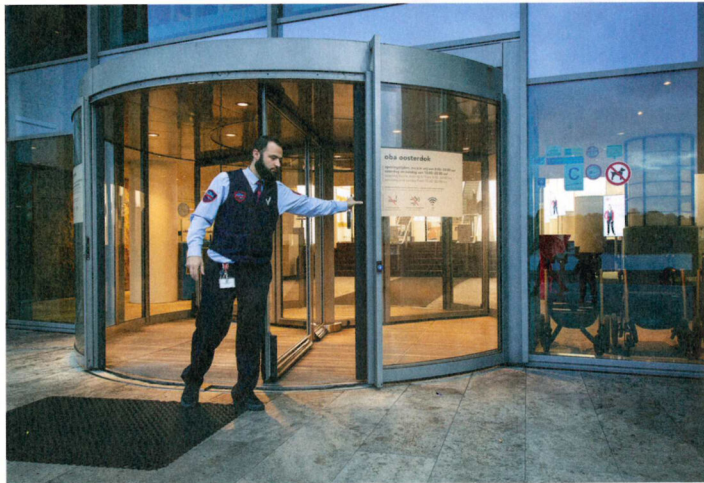
boek, heel plat gezegd, is een middel, een informatiedrager. We bieden ook plek voor alles wat daaromheen gebeurt."

Schatdragers

Hij springt op van zijn stoel. "Kom, dan laat ik het Huis van Alle Talen zien." Hij doelt op de opengewerkte monumentale houten wand met grote vakken aan de westzijde. (Ook daar werd het samoeraizwaard niet gevonden.) Al zo bedoeld door architect Jo Coenen, maar wegbezuinigd tijdens de bouw.

De wand vormt met een deel van de tegenover gelegen etage het 'verticale' Huis van Alle Talen, van etage 2 tot en met 5. Een nieuwe trap leidt naar de kaders van die wand waar nieuwe, houten kasten dit deel van het gebouw een romantische uitstraling moeten geven.

"Bedoeling is dat we die, geïnspireerd op de houten kasten uit ons oprichtingsjaar 1919, vullen met boeken die alle 180 nationaliteiten uit Amsterdam representeren. Dat ze ons uit eigen bezit, als schatdragers, de boeken brengen die voor hen belangrijk zijn, zodat wij ze aan alle Amsterdammers kunnen laten zien."

30

Het interieur van OBA Oosterdok is flink vernieuwd en daarmee toegankelijker geworden.

31

'Alles van de studenten afpakken, ze bij elkaar gooien en een oppasser ervoor'

Berendse leunt over de balustrade. "Prachtig toch. Dus ga mij niet vertellen dat het boek hier geen rol meer speelt!"

Vanaf de begane grond galmt het geluid van een klas schoolkinderen omhoog. Het is Kinderboekenweek, en zo'n vierhonderd kinderen kijken vandaag in het OBA Theater naar het stuk *Spinder* van Peter Faber. In samenwerking met de Volksuniversiteit Amsterdam zijn cursussen Het Midden-Oosten in wording, Mandarijn, Engels en Kunst gaande. Ook Alliance Française biedt lessen aan.

Dan zijn er nog via OBA Congres (voor presentaties en evenementen) zalen gehuurd door de gemeente Amsterdam (waaronder de intrigerende training Ontspannen werken). Bij het Leef en Leerpunt wordt geoefend met basisvaardigheden, zoals Nederlands voor nieuwkomers.

Kortom, overall is reuring. OBA Oosterdok is met zo'n 4000 bezoekers per dag, en bijna 1,5 miljoen per jaar, dan ook de drukstbezochte culturele instelling van Amsterdam.

'Snel afgeleid?'

Gelukkig is er ook plek voor een meditatie moment. Om even stil te staan. Vanuit een vitrinekast kijkt Charles Aznavour de bezoeker treurig aan. De kast is gevuld met boeken en platen van de pas overleden Franse chansonnier. Een eerbetoon. Zoals de pijp van Mulisch en een getrokken kies van Reve elders dat ook zijn.

Dan wordt de rust 'verstoord' door de eerste studenten die binnendruppelen. Overall, maar vooral op de zesde etage, zijn studiezitjes, nissen en andere plekken waar de laptop kan worden ingepluigd. ➔

En waar zij, en later op de dag ook scholieren, bordjes 'Snel afgeleid?' zien.

Zonder telefoon, zonder praten

Bibliothecaris Frank Verbeek is de man achter die bordjes en achter het begrip StudyShare. "Ik zag hier altijd de hele dag studenten zitten. Als ik dan aan het eind van de dag naar huis ging, hoorde ik ze in de lift weleens zeggen dat ze er zo van baalden dat ze niets hadden uitgevoerd. Dus bedacht ik iets voor de Innovatieprijzen voor personeel van de OBA. Alles van de studenten afpakken, ze bij elkaar gooien en een oppasser ervoor." Verbeek lacht.

"En dan in blokken van 45 minuten studeren. Zonder telefoon, zonder praten, zonder zomaar opstaan en weglopen. Met iemand van de OBA in de zaal als studiebob. Die na 45 minuten op een hotelbelletje slaat. Beneden bij de balie kun je daarvoor gratis tickets halen."

Vanaf de eerste dag was het een succes, zegt hij. "Niemand gaat stiekem op Facebook, omdat ze zich schamen als iemand het ziet. En iedereen vertrekt blij naar huis! Wat? Nee, ik won de tweede prijs, met budget en tijd om dit uit te voeren. We organiseren StudyShare tegen de tijd dat er veel tentamens zijn, nu dus."

Verbeek overhandigt zijn kaartje. Op de achterkant staat een citaat van een deelnemer: 'Dit was de productiefste dag van mijn leven.'

Terug op de begane grond zien we in de

'Vroeger moest je de gang op of naar buiten om met elkaar te praten, nu niet meer'

hoek de boekensorteermachine, die de boeken naar hun etages leidt. (We horen dichter H.H ter Balkt het schitterende gedicht *De aardappelsorteermachine* opzeggen, hij had vast ook een schitterend gedicht over de boekensorteermachine kunnen maken.) We dalen af naar -1, de jeugdafdeling, waaraan Juniorlab, Maakplaats en Cinekid zijn toegevoegd. In een hoek wordt vergaderd over een Makkelijk lezen-plek, voor kinderen met dyslexie, en er is een kleine tentoonstelling van kunstenaar-schrijver Brian Elstak, die er zijn boek *Trobi* heeft gepresenteerd.

Aangeschoven is architect Thomas Offermans, namens het bureau van Jo Coenen verantwoordelijk voor de verbouwing. Vooral de doorkijk en het bij het gebouw betrekken van de restructuur, de randen van de etages, vindt hij geslaagd. (Ook hier trouwens geen samoeraizwaard.)

"Daardoor trek je buiten meer naar binnen en wordt het door de vloeiende overgang nog meer een publiek gebouw. Je hoort steeds geroezemoes. Vroeger moest je de gang op of naar buiten om met elkaar te praten. Nu is het andersom, en zijn er stilte ruimtes."

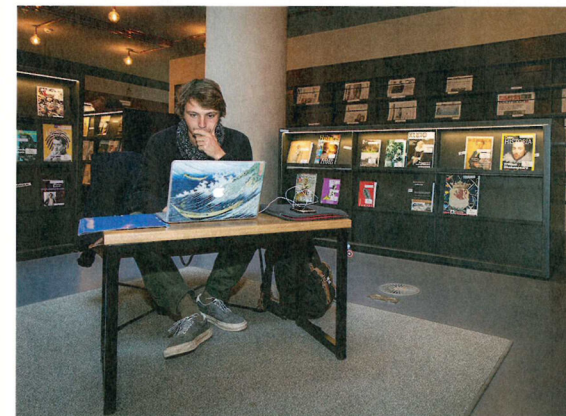
Opvraagbaar

Dan is het lunchtijd. We verdwijnen onder de grond, waar bibliothecarissen Bea Kee (jeugd) en Fred Kolman (beheerder Amsterdamcollectie) de magazijnen laten zien die zich uitstrekken tot aan het water van het Oosterdok. Waar wisselcollecties, tijdschriften, cd's en dvd's en bijzondere collecties goed zijn voor 25 kilometer boeken. Hier staat 75 procent, boven staat 'slechts' 25 procent op de planken.

Hier worden ook de kratten met boeken voor verzorgingstehuizen samengesteld (niet alleen maar streekromans, al zien we nog wel drie planken met boeken van Olga - wie kent haar niet - van der Meer). Hier staan ook de boeken voor leeskringen, en rekken vol met tijdschriften.

Bijna alles is opvraagbaar. Volgens Kee lenen steeds meer kleuterscholen boeken in het Engels, Kolman wijst op een grote verzameling Braziliaanse muziek op lp's die is geschonken. "Uniek. Ergens moeten nog pick-ups van de Prinsengracht liggen."

Dan leidt Kee ons naar een deur waar (boeken)kluis op staat. Binnen, in de zuurvrije ruimte, liggen de kwetsbare, zeld-

Met de klok mee: dvd's lenen, het nieuwe leescafé aan de achterzijde en het oudste boek uit 1723.

zame werken. (Uiteraard ligt hier één exemplaar van *Mein Kampf*, maar wéér niet het verdwenen samoeraizwaard.) Ze laat *Het sprekende prentjenboek* zien uit 1885 met geluiden van een lam, een bok en nog meer dieren. "Niet zo blikkerig als die computergeluidjes van nu."

Oudste boek uit 1723

Kee toont ons een bijzonder schriftje, ontdekt tijdens de verhuizing van Prinsengracht naar Oosterdok. Een schrift van het filiaal in de Wijdesteeg. Ze leest een aantekening voor van 12 februari 1941: "Al vroeg kinderen, die niet naar school mochten, daar de scholen in de Jodenbuurt lagen en deze buurt afgezet is." Heel bijzonder, dit willen we boven laten zien."

Kolman toont het oudste boek uit de Amsterdamcollectie: Daniel Willinks *Amsterdamsche Buitensingel nevens de omleggende dorpen (1723)*. "Hij was een derderangsdichter, maar toch van belang omdat hij dicht over de 26 bolwerken die de ommuring van Amsterdam in de zeventiende eeuw telde."

Op de vraag waarom ze geen handschoenen gebruiken om de tere boeken →